

Groen als wapen tegen hitte en wateroverlast in de stad

De aandacht voor klimaatverandering is nog nooit zo groot geweest als nu. Beelden van overstromingen in bewoond gebied zijn inmiddels bijna net zo vertrouwd als temperatuurmeters die de 35 graden aantikken. Een doordachte inzet van groen kan een essentiële rol spelen bij het klimaatbestendig maken van steden. Maar producenten van vaste planten, heesters en bomen lijken nog mondjesmaat in te spelen op deze kans.

Leon Smet van stichting De Groene Stad merkt dat het nadenken over het klimaatbestendig maken van steden recent in een stroomversnelling kwam. “Het onderwerp staat veel vaker op de agenda dan vijf jaar geleden. We zien dat op alle niveaus. Van gemeentes en overheden tot projectontwikkelaars. Gemeentes zijn alert om samen te werken in onderzoeken en maken hier budget voor vrij. Als stichting De Groene Stad zijn wij ook betrokken bij drie meerjarige onderzoeken over dit onderwerp. Dat is veelzeggend.”

Smet is een groot voorstander van het samen optrekken bij het uitvoeren van onderzoeken en ziet daar een belangrijke rol liggen voor de boomkwekerijsector. Hij verwijst naar de situatie in Duitsland, waar de boomkwekerijsector collectief onderzoek doet naar de vraag welke rol groen speelt bij waterabsorptie en temperatuurdemping. “In het voortraject kunnen we juist vanuit het collectief nog beter bekijken welke onderzoeksvraag bijdraagt aan stedelijke oplossingen. Daarbij doel ik op gemeentes samen met andere belanghebbenden, zoals de boomkwekerijsector.”

Benaderen als kans

Aan kwekerskant signaleert Smet dat er nog relatief weinig kwekers zijn die het vergroenen van steden als kans benaderen. “Veel kwekers van vaste planten en heesters produceren voor de consument en die vraagt vooral een visueel aantrekkelijk product. Deze groep kwekers is niet bezig met dit thema.” In de institutionele markt ziet Smet daarentegen wel een kentering ontstaan. “Er zijn inmiddels wel wat vaste plantenkwekers en boomkwekers die zich op deze markt

Leon Smet:
“Heb niet alleen oog voor de esthetische functie van groen, maar kijk ook naar de functionele waarde.”

richten. Daar liggen echte kansen. Het kennisniveau bij gemeentes neemt af. Met goed advies over de juiste boom op de juiste plaats kun je je echt onderscheiden.” Smet adviseert kwekers dan ook om op een andere manier naar hun product te gaan kijken. “Heb niet alleen oog voor de esthetische functie van groen, maar kijk ook naar de functionele waarde. En haak hier tijdig op in. Onder meer met je teeltplan en je marketing.”

Maximale bandbreedte

Margareth Hop, veredelaar bij Boot & Dart Boomkwekerijen, onderkent dat de klimaatcrisis kansen biedt voor kwekers. “Wij veredelen weliswaar nog niet specifiek gericht op dit thema, maar bij onze adviezen aan klanten hebben we er wel degelijk oog voor.” Naast bomen ziet Hop ook een belangrijke rol weggelegd voor vaste planten en heesters. Ze waarschuwt dat er niet zoiets bestaat als een ‘one size fits all’ oplossing. “Het is de kunst om een mix van soorten vaste planten, heesters en bomen te gebruiken, waardoor je op alle omstandigheden bent voorbereid. Van extreme hitte tot extreme hoosbuien. De ideale klimaatboom bestaat niet. Alleen een diverse beplanting is net zo multifunctioneel als de natuur.” Hop adviseert om planten te gebruiken die op een schaal van ‘goed bestand tegen droge omstandigheden’ versus ‘goed bestand tegen natte omstandigheden’ een maximale bandbreedte innemen. “De meeste planten overleven het wel om even onder water te staan, maar er zijn maar weinig soorten die twee etmalen, laat staan een week, onder water kunnen staan. En soms lijkt het alsof ze het overleven, maar ontstaan de stressverschijnselen pas na verloop van tijd. Zo krijgt een Prunus, die in juni 24 uur onder water staat, al in juli takken met herfstkleur. Ze kunnen er niet tegen om onder water te staan.”

Effectieve wadi's

Hop ziet in de stedelijke omgeving kansen om wadi's nog effectiever te maken bij het vasthouden en infiltreren van overtollig hemelwater. “Deze groene greppel in het stedelijk gebied ziet er normaal gesproken uit als een droge sloot. Dat komt omdat er over

het algemeen alleen gras in staat. De effectiviteit van de wadi kun je vergroten door er planten in te zetten die goed bestand zijn tegen onder water staan. Denk dan bijvoorbeeld aan *Lythrum* (Kattenstaart). Die groeit normaal in moerassige omstandigheden en kan goed tegen onder water staan. Ook struikvormige wilgen, *Myrica gale* (Wilde gagel) en *Aronia* (Appelbes) lenen zich prima voor deze toepassing. Sterke bomen als wilg, es en els kun je dan juist naast de wadi planten.” Ook de plataan is een interessant alternatief volgens Hop. “Die staat bekend om zijn hoge droogtetolerantie, maar kan er ook goed tegen als hij één of twee dagen onder water staat.”

Langdurige hitte

Naast periodes van extreme waterval hebben we ook steeds vaker te maken met langdurige hitte. Hop: “Bij warme, droge omstandigheden is het belangrijk om voor schaduwwerking te zorgen. Naast de schaduwwerking zorgen bomen en klimplanten ook voor afkoeling door de verdamping van water.

Hierbij is het belangrijk hoe goed de watervoorziening is. Als het lang droog is, gaan de huidmondjes dicht en verdampt de plant of boom niet meer. Zachthoutsoorten, zoals de populier en de wilg, hebben hier bijvoorbeeld veel last van. Dit in tegenstelling tot hardhoutsoorten, zoals de beuk en de eik. Ook de bodemkwaliteit en de grootte van een plantvak zijn belangrijk met het oog op verdamping. Hoe meer grond voor de wortels, hoe beter de boom kan koelen.”

Innovatieve toepassingen

Hop ziet mondjesmaat innovatieve toepassingen ontstaan om het verhardende stadsklimaat het hoofd te bieden. Als voorbeeld noemt ze het spannen van draden boven een steeg. “Door hier groeiende klimplanten langs te geleiden ontstaat een luchtig, groen schaduwdakje. “Koele schaduw van planten helpt ook voor de luchtkwaliteit. “Dat is onder meer ideaal voor parkeerplaatsen. Ook geparkeerde auto's blijven namelijk luchtvervuilende stoffen afgeven. Hoe sneller ze afkoelen, hoe minder die uitstoot is.”